

AZ EST

Előfizetési árak:
Egy hónapra ... 40.000 K
Három hónapra ... 120.000 K
Külföldön
a fenti árak kétszerese
Egyes szám ára a fővárosban, a vidéken és a pályaudvarokon 1500 K
Ausztriában 20 garas 2000 k.

Politikai napilap
FŐSZERKESZTŐ: MIKLÓS ANDOR

Szerkesztőség:
VII. kerület Rákóczi út 54.
Kiadóhivatal:
VII., Erzsébet körút 18-20. sz.
Fiók-kiadóhivatal:
U., Vilmos császár út 14.
Szerkesztőség Bécsben:
I., Kohlmarkt 7.

„Hogy van X úr“,

kérdezed ismerősödet, aki kereskedő és akit már hónapok óta nem láttál. És a kérdésre X úr nem vág savanyú areot, nem int lemondóan, nem ingatja a fejét reménytelenül, hanem szemében a bizalom fényével, a bizakodás hangján mondja: »Köszönöm a kérdésed, mintha javulna a helyzet.« És a gyáros, az iparos, a gazda, a vállalkozó, a színházigazgató, a vendéglős, a kávé, mind megkönnyebbülten látszik, valamennyi mintha most ocsudna fel egy rettenetes lidere nyomása alól. A város életének ritmusa pezsdülőbb, határozottan több az oxigén a levegőben, az emberek kedvesebbek és udvariasabbak egymáshoz, lehetetlen észre nem venni, hogy itt valami kellemes változás történt. Az életkedv megereszkedett húrját egy láthatatlan jötevé pattanásra feszítette. Az uccák forgalma nem a kétségbeesett tömegek kóválygása, hanem a dolgozó emberek nyüzsgése. Kétségtelen, hogy fordulat előtt állunk és ez a fordulat a rosszból a jóba irányít bennünket. Az országot halhatatlan életereje felvetette a vizek mélyéből, ahol már fuldokolt. De most aztán jöjjön a kormány minden okosságával, leleményességével, felelősségének teljes tudatával, kötelességének mély átérzésével és mindazzal, amit igazi hazafiságnak nevezünk és segítse a polgárságot. Használja fel a feltámadt életkedvet, a külföld visszatérő bizalmát, bátorítsa a kezdőket, támogassa a küzdőket, adja meg a módot, hogy az a rengeteg anyagi, erkölcsi és szellemi erő, amely itt fel van halmozva, megkezdhesse működését. A hangulat egy nagy megújulás részére kitünő, de az eredmény attól függ, hogy a vezetőik mennyire érzik át a hivatásukkal járó felelősséget. Tiszta és szabad közéletre, bürokratizmustól mentes adminisztrációra és igen érzékenyen reagáló szakértelemre van szükség az országnak és akkor visszatér testebe az egészség, a vidám erő, amely idehaza a jólét nyugalmat szüli, a határokon kívül pedig megszerzi részére a tekintélyt.

Séta a Nemzeti Múzeum nagybirtokán

**Tizenöt hónapja leng a gyászlobogó a lengyeli kastély ormán
Gróf Apponyi Sándor özvegye, gróf Eszterházy Alexandra teljesen visszavonultan él**

Gróf Apponyi Antalt, a birtok telerezésének örökösét készpénzzel elégíti ki a Nemzeti Múzeum

Lengyel, szeptember 3
(Az Est kiküldött tudóstól)

A Budapest-dombóvári fővonal Kurdesibrák állomásától vezet az út magas, dombos vidéken, nagyobbreszt erdőn keresztül. Baranya megye legészakibb csücskén át a tolnamegyei Lengyel községbe. A tizenegykilométeres út az immár történelmi nevezetességű Apponyi-uradalmat szeli át, amelyet ezentúl »A Magyar Nemzeti Múzeum gróf Apponyi Sándor alapítványa« néven fognak emlegetni. A lankás, sötét déli részében csaknem hegyes, gyönyörű Tolnamegyének talán egyik legszebb része vált a nemzeti kultúra köztulajdonává.

Évszázados hársakkal szegélyezett széles út visz a faluba, amely egy völgyben fekszik, fenn a domboldalon pedig

harmincöt holdas park szívében áll az emeletes kastély,

amelyben visszavonultan éli napjait a Nemzeti Múzeum nagy mecénásának, néhai gróf Apponyi Sándornak özvegye. A kastély a francia történelmi arisztokrácia chateau-ira emlékeztető egyszerű francia renesszánsz stílusban épült és a jövő esztendőben lesz százszázéves. A főhomlokzatán az első emelet magas oszlopok alkotta csarnok. Az út felé eső részén két szárny vesz körül egy kis belső udvart. Az egyszerű bejárat fölött a tetőnek Mansard-szerű részén beágyazott gyászlobogó.

— A kegyelmes asszony — mondotta kísérőnk — még nem adott parancsot a zászló bevonására és a zászló a kegyemes úr halála óta, tehát tizenhét hónapja van kitéve. Végtelen harmonikus házastársi életet szakított félbe örökre gróf Apponyi Sándor halála.

Gróf Eszterházy Alexandra

aki az Eszterházyak eseklési ágának a sarja, 1878 óta élt boldog házastársi életet férjével. Nagyobb részt a lengyeli uradalomban töltötték napjaikat és az elmúlt évek során már állandóan ott laktak. Az

uradalmi nép és a község lakossága mindig csak együtt látta a főúri párt, ki sem mozdultak volna egymás nélkül a kastélyból. Appo-

Gróf Apponyi Sándorné

nyi Sándor a nagyszerű uradalom összes ügyeinek vezetését Rózsay Elemér főintézőre bízta, aki immár negyedszáz éve teljesíti mintaszereiben kötelességét.

Az évszázados kastély első emeletének délnyugati saroklakosztályában a 71 esztendő mátróna teljesen egyedül éli napjait. Még komornája sincs közelében, hanem a kastély egész másik szárnyában, a földszinten tartózkodik, ott ahol a cselédség lakik.

A kastély ötven szobából áll,

berendezése valóságos kis múzeum. Sohasem látott zajos napokat, itt nem voltak mulatságok, legfeljebb ha időközönként a főúri házaspárnak egy-egy rekona vagy ismerőse látogatott el néhány napra. A kastély jobboldali szárnyában volt az a híres könyvtár, amelynek adományozását a magyar törvénytar is megörökítette és amelyet a gróf halála után 1925 májusában szel-

lítottak Budapestre.

Már kevesen emlékeznek rá, milyen vesztély fenyegette ezt a könyvtárat húsz évvel ezelőtt, amikor a kastély egész tetőzete lángba borult és tizenöt órai kemény munka után sikerült csak a műtárgyakkal együtt ezt a könyvtárat is megmenteni. Az elpusztult tető helyébe Fellner Frigyes tervei szerint új tető épült, amely pompásan alkalmazkodik a francia renesszánsz építményhez, sőt stílszerűségével csak növeli az egész hatást.

Gróf Apponyi Sándor finom érzékkel rendezte be a kastély hatalmas parkját, amely a fenyőfák legkülönbözőbb válfajainak valóságos gyűjteménye: két Welingtonián, kétfenyőn és egy tuat mas fenyőn kívül a park büszkesége egy úgynevezett kaliforniai fenyő, amely Kaliforniában őserdőket alkot és 100-150 méter magasra is megnő. A gróf 1878-ban hozta Olaszországból.

A park közepén egy homokkő

obeliszk,

amelyet az egyik kölesdi Apponyi-birtokon állítottak fel több mint száz évvel ezelőtt és onnan hozták át a lengyeli uradalomba. A lengyeli 3300 holdas birtoknak egyébként nagyon érdekes a története, amely Apponyi Sándor személyét nagyszerű világításba helyezi. A lengyeli birtokot valamilyen császári generálistól vásárolták az Apponyiak.

Apponyi Sándor apja, Rudolf gróf, aki III. Napoleon idejében párizsi nagykövet, majd londoni nagykövet volt, hagyta a birtokot fiara, Sándorra. A lengyeli birtok azonban csak felerészben illette meg gróf Apponyi Sándort, másodikként Apponyi Antal és Apponyi Lajos grófoké volt, mert Sándor gróf atyja, továbbá Antal és Lajos grófok atyja testvérek voltak. Apponyi Sándor unokatestvéreinek a részét megvásárolta és így az egész lengyeli uradalom az ő tulajdonába ment át. Végrendeletében úgy intézkedett, hogy

a birtok felerészben unoká-

csét, idősebb Apponyi Antal fiát, Apponyi Antal grófot, a bonyhádi választókerületnek ezidőszerinti képviselőjét illeti meg.

Gróf Apponyi Antal a kommün után több esztendőn át kezelte a birtokot, de úgylátszik, ép oly kevéssé bizonyult mintaszerű gazdának, mint amennyire szorgalmas képviselőnek sem mondható, hiszen tudvalevő, hogy a Ház ülésein egyáltalában nem vevett részt.

A hagyatéki tárgyaláson, amelyet a múlt év őszén tartottak, Apponyi Antal kérte, hogy készpénzben kapja meg az őt megillető birtokrész ellenértékét. Ez a kívánsága annál könnyebben teljesíthető, mert a törvény értelmében is készpénzt kap. Most, hogy az adományozás révén a Nemzeti Múzeum kapta az Apponyi-vagyont,

Gróf Apponyi Antalt kielégítik, de ő viseli azt az egymilliárd terhet, amely most a birtokot terheli.

Értesülésünk szerint a birtokra más terhet nem nehezedik és az a kérdés, vajjon az egymilliárd terhet tisztán Apponyi tartozik-e viselni már res judicata.

A birtok értékének a felbecslése szakértőkre vár. Ez idő szerint

az átlagos évi jövedelem 60.000 aranykoronára tehető.

A birtok kezelésének a kérdését eddig nem tisztázták, valószínűleg azonban

a vallási alapítványok mintájára, ezt is mint külön alapítványt fogják kezelni

és nem fenyegeti az a veszély, hogy állami tisztviselők adminisztrációja alá kerül.

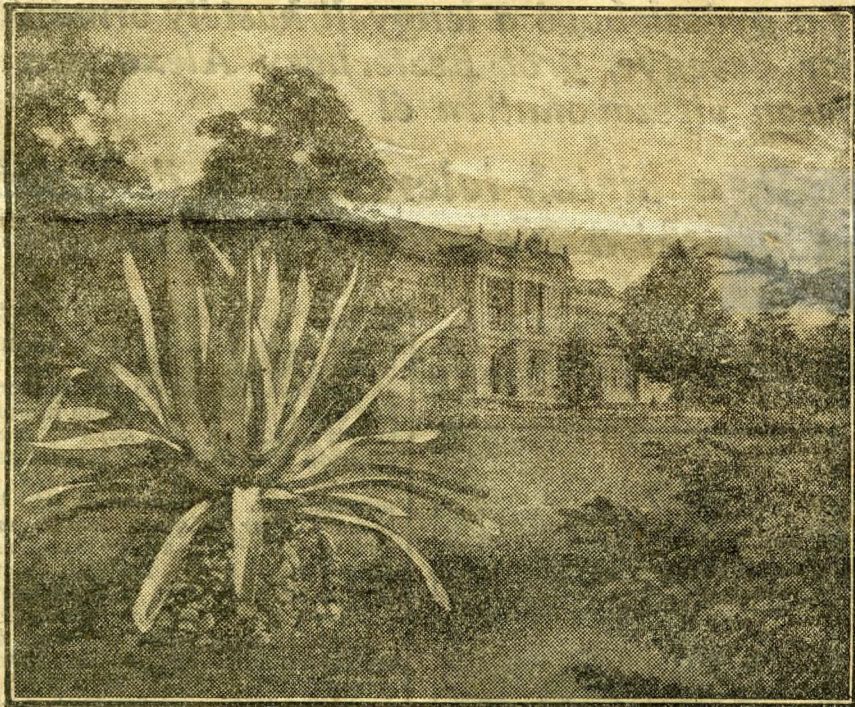
Erdőtermelés, minta-tenyésztés, juhászat és modern borpince

A birtok berendezése teljesen modern. Ismeretes, hogy kétharmadrésze, több mint 2100 hold erdőbirtok: tölgy, gyertyán, bükk, cser és hárs vegyesen. Az erdőgazdaság tűzifa és műfatermelés.

A birtok állatállománya igen jelentékeny.

Félszáz bonyhádi-szimenthali pirostarka tájfajta tehenekből álló

kóházat, amely könnyen megnagyítható, sőt emeletesre átépíthető. Ma csak sétány és kirándulóléhsely. de amidőn az alapítványi vagyon felhasználásáról tanácskoztak, nyomban felmerült az az ötlet, hogy az Anna fürdő helyén a Nemzeti Múzeum és kultuszminisztérium, általában a kulturális téren működő tisztviselők javára ióltéi intézményt.

A lengyeli Apponyi-kastély főhomlokzata

tenyésztete úgynevezett egyédi etetéssel, teljesen mintaszerű, juhászata 400 darab merinói juh. Több mint 50 katasztrális holdon körülbelül ezer hektó bort termelnek.

Az uradalmi borpince szintén teljesen modern berendezésű, vilamos borpréssel, amellyel naponra 100-120 hektó lehet préselni, az uradalmi borpince körülbelül 3000 hektoliterre van berendezve, a többi között 15 hatalmas cement-hordóval. Háború előtt Olaszországban, Galiciában és Németországban is értékesítették a bortermést. A lengyeli butélia gróf Apponyi Sándor jellegzetes címerével, szerezsenfejjel, amely szájában virágot tart, ismert márka volt a magyar borfogyasztók előtt. Huszonöt esztendő óta külön villanytelep szolgáltatja az áramot, hanem csak világítási célokra, hanem vízvezeték céljaira, gazdasági gépekhez és a borpincébe. Az uradalom malma Diesel-motorral működik és vasmőrlést is végez.

Az egész környéken nevezetes volt

az Anna-forrás.

amely körül gyönyörű erdő mélyén több mint 100 évvel ezelőtt épült az Anna-fürdő. Most néhány év óta nem használják sem a fürdőt, sem a vele szomszédos nyolcszobás la-

nyaraló- vagy üdülőhelyet

fognak létesíteni.

Az ötvenszobás kastélyt élte fogytáig a Nemzeti Múzeum mecénás-matronája lakja, azután rendeltetéséről szabadkezelt biztosított a Nemzeti Múzeumnak. Gróf Klebelsberg Kunó kultuszminiszter bizonyára méltóan fog gondoskodni az Apponyi-kastélyról. Neves tudósok és írók otthonának, afféle agok házának céljaira kiválóan alkalmas. A kastély évszázados parkjával, amelynek egyik büszkesége egy 300 esztendő tölgyfa, a kastély közelében pedig az Erzsébet-liget fejedelmi otthont nyújthat azoknak, akik életüket a magyar tudomány és kultúra szolgálatában töltötték, de öreg napjaikat sokszor teljesen elhagyottan tengetik.

A kastély parkjából majd átsétálhatnak a Templom térre. A kegyúri templomot, amelyet 1860-ban építettett Apponyi Sándor nagybátyja, gróf Apponyi József es. kir. kamarás, izlésesen berendezett kisebb park övezi és a templom szentélye mögött, a park közepében egyszerű feliratos sírkő — címer nélkül —

a családi sírbolt

felett, amelyet begoniáktól körül-

véve nagy, fehér márványkereszt borít. A sírkövön három név:

Itt nyugszanak

gróf Apponyi Rudolf

1812 aug. 1. — 1876 máj. 31.

és neje

gróf Benkendorf Anna

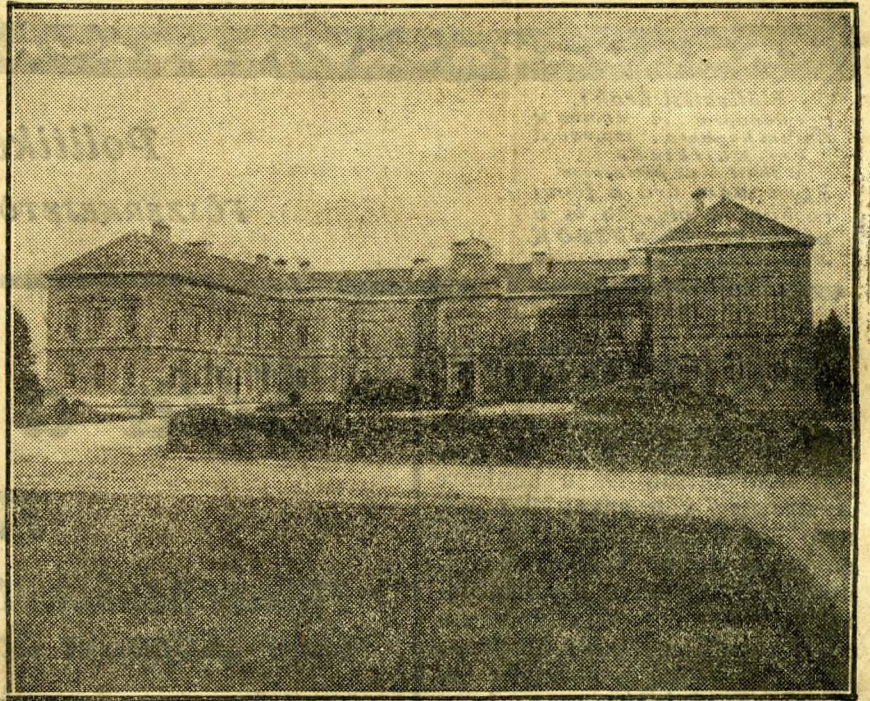
1818 szept. 11. — 1900 nov. 19.

gróf Apponyi Sándor

1844 jan. 19. — 1925 ápr. 18.

A negyedik név számára még

egy üres hely a táblán és egy hely a kriptában. Ezt a sírhelyet látogatja meg mindennap reggel gróf Eszterházy Alexandra. Az uradalom népe és a község lakosai tizenöt hónap óta csak egyedül látják. Itt imádkozik a sírbolt előtt, amelynek feliratos kövén az ő számára hagyták a negyedik helyet. Ott majd ismét együtt lesz hitvestársával és még valahol oda kerül neve hitvestársának neve mellé: a magyar törvénytárba, amely gróf nagyapponyi Apponyi Sándor neve mellett megörökíti gróf cseklési Eszterházy Alexandra nagy nevét is. Berez Sándor

A kastély bejárata

Többen látták a gyulai gyermekgyilkost kisfiúk társaságában

Valószínűleg sikerült átszöknie Romániába

Békéscsaba, szeptember 4

(Az Est tudósítójának telefonjelentése)

Az Est tegnap részletesen beszámolt a békéscsabai borzalmas gyermekgyilkosságról. Az áldozat Krausz István öt éves fiúcska volt. Amint a boncolás megállapította, a fiú nem a rajta ejtett sebektől halt meg, hanem az ijedségtől szív-bénulást kapott és ez vetett véget életének.

Tegnap a késő éjjeli órákban jelentkezett egy orvostanhallgató, aki elmondotta, hogy a tett elkövetése előtt, szeptember 2-án délután két óraker a Körös partja felé ment. Ott

látott egy szürkeruhás férfit a kis Krausz István társaságában.

A Köröspatak másik partján gyerekek játszottak. A gyilkos átkiáltott hozzájuk:

— *Guerekek, azonnal menjete el, mert jön a rendőr!*

A megrémült kisfiúk erre elszaladtak.

Szenzációs bejelentést tett ma Békéscsabán dr. Jánossy rendőrfőtanácsosnál Valczik Ferenc fodrázmester. A bejelentés a következőképpen hangzik:

— Szeptember 1-én feleségemmel és kisleánnyommal a csabai Apolló előadását néztem végig. A szünet alatt feltűnt nekem egy férfi, akire a rendőri személyleírás teljesen illett. Ez a férfi egy kis iparostanonc társaságában volt. Feltűnt a viselkedése.

A kisfiút állandóan ölelgette és simogatta,

majd a büffébe ment vele, ahol finom cukorkát vásárolt a fiúnak. Hogy később mi történt, azt nem tudom, de arra még emlékszem, hogy az előadás után a kisfiú karját megszorította s a kisfiú fájdalomában felkiáltott. Erre az idegen, munkáskülsejű szürkeruhás férfi megijedt, a kisfiút magára hagyta és Gyula irányában eltávozott.

Jelentkezett a rendőrségen egy Siposné nevű csabai lakos is, aki bejelentette, hogy a gyilkosság után, amikor még semmiről sem értesült, a Gyula, illetőleg Románia felé vezető úton a rendőri személyleírásához teljesen hasonló férfi szólította őt meg, tanácsot kért tőle, hogy merre lehet átmenni Romániába, sőt pénzt is kért tőle.

Az asszony a tanácsot megadta, de pénzt nem adott a férfinak. E bejelentés alapján detektíveket küldtek ki, akik visszatérve, megállapították, hogy

a gyilkosnak minden valószínűség szerint sikerült Magyarországot elhagynia.

Valószínűleg Paradicsomhajónál lépte át a határt, ott, ahol Kopinics is átszökött Romániába.

TOLSZTOJ

leghatalmasabb regénye

Háború és béke

új kiadásban jelent meg

Ara fűzve 250.000 korona
Egész vázonba kötve 325.000 korona

Kapható Az Est könyvkereskedéseiben:
Erzsébet körút 18—20 és Vilmos császár út 14